

proleće
1962.

Centar za dokumentaciju i informacije
Saveza likovnih umetnika Jugoslavije

DEKLARACIJA O ATELJEIMA

donesena na V Plenumu Saveza 6-7. aprila u Mostaru

Jedan od glavnih zadataka Saveza likovnih umetnika Jugoslavije jeste obezbeđenje povoljnih uslova za stvaralački rad likovnih umetnika.

Pored slobode umetničkog stvaranja i povoljne klime koja u nas vlada, osnovni uslovi za stvaralaštvo jesu prostor za rad, ateljei i prostor za izlaganje — izložbene dvorane.

Obezbeđenje ovih uslova predstavlja problem čije rešenje je od kapitalnog značaja za dalji razvoj naše umetnosti i za koje je potrebno šire angažovanje naše zajednice.

Posle svestranog razmatranja čitavog problema u sklopu sa ostalim pitanjima koja su u direktnoj ili indirektnoj vezi sa ovim, a pošto su predhodno učinjeni mnogobrojni pokušaji na raznim nivoima da se oni reše, uglavnom bezuspešno, Izvršni odbor Saveza likovnih umetnika Jugoslavije na svom petom plenarnom sastanku održanom 7, 8 i 9 aprila 1962. u Mostaru, doneo je sledeću deklaraciju:

Savez likovnih umetnika Jugoslavije konstatuje da postoji jasno izražen nesklad između velike brige koju naša zajednica vodi oko podizanja i školovanja novih generacija umetnika i nedovoljne brige oko materijalne baze za njihov dalji razvoj.

Taj nesklad se u prvom redu oseća u tome što se radni prostor ne povećava ni približno uporedo sa povećanjem broja novih umetnika, tako da opseg postojećeg ateljeskog fonda uopšte ne zadovoljava potrebe naše umetnosti jer više od polovine članova Saveza nema nikakve prostorije za rad.

Savez likovnih umetnika Jugoslavije i umetnici sami nisu u mogućnosti da ovaj problem reše bez efikasne pomoći i razumevanja cele zajednice.

Dosadašnja izgradnja ateljea i izložbenih dvorana prepuštena je stihiji, dok su primeri razumevanja za taj problem retki. Tamo gde ljudi to shvataju kao sastavni deo kulturne politike, pokazalo se da su ta pitanja rešiva. Međutim, nužno je pre svega stvoriti objektivne uslove.

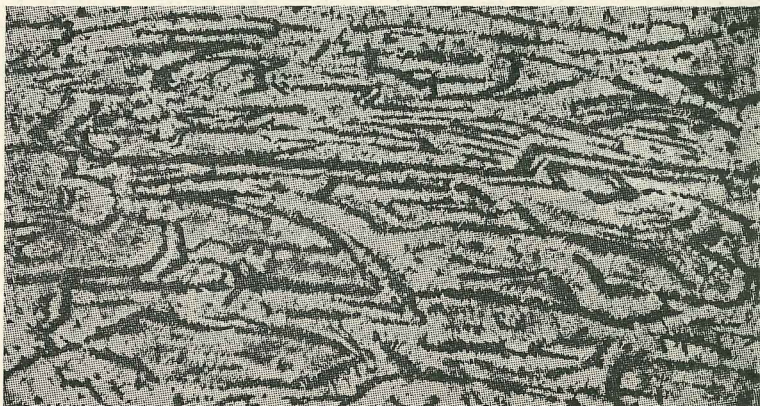
Kulturni žavot u velikom broju naših i većih gradova nedopustivo je osiromašen nedostatkom ateljea i nepostojanjem izložbenih dvorana, što u krajnjoj liniji ima negativne posledice za dalji rast čitave naše umetnosti a još više za njenu društvenu ulogu.

Postojeći zakon o stambenim i poslovnim prostorijama svrstava ateljee likovnih umetnika kao i prostorije za izlaganje dela iz oblasti likovnih umetnosti u kategoriju poslovnih prostorija. Ovakvo tretiranje ateljea i izložbenih prostorija stvara ogromne teškoće za dalju egzistenciju i perspektive naše umetnosti.

Ateljei likovnih umetnika su prostorije u kojima se vrši stvaralački umetnički rad, gde su nastajale i nastaju dela koja čine sastavni deo naše istorije kulture koju i širom sveta pokazujemo kao naše kulturno blago.

Ateljei likovnih umetnika po svojoj nameni i funkciji služe isto tako kao što služe kabineti ostalih umetnika (kompozitora, književnika itd.) za njihov stvaralački rad.

Budući da su od svih umetnika jedino likovni umetnici pogođeni ovim zakonom, Savez likovnih umetnika Jugoslavije ukazuje na to kao na veliku nepravdu koja je njima neta celoj jednoj grani naše umetnosti.

Oton Gliha: GROMAČE IX.

Izgradnju novih ateljea nužno je povezati sa nastajanjem nove strukture stanovništva, naročito u novoizgrađenim urbanističkim celinama. Time bi se popravilo sadašnje stanje u kome mnoge velike grupacije stanovništva nemaju ni jednog likovnog umetnika u svojoj sredini. Jasno je da ateljei nisu jedini uslov za to.

U povećanju broja ateljea moraju se koristiti sve mogućnosti kao što su:

a) jeftinije montažne zgrade koje bi se uz elastičnu urbanističku politiku mogle podizati u prostranim dvorištima i okolini gradova.

b) potkrovlja (putem adaptacije na starim zgradama i obaveznom izgradnjom u novim).

c) ulaganjem sopstvenih sredstava umetnika i udruženja uz omogućavanje kredita.

d) očuvanje postojećeg ateljeskog fonda, koji ima tendenciju smanjivanja, jer neki ateljei posle smrti umetnika dobijaju drugu namenu.

e) vraćanje likovnim umetnicima ateljea koji se iako građeni kao ateljei, koriste u druge svrhe.

Savez likovnih umetnika smatra da će iznošenje ovih problema poslužiti kao osnova za njihovo rešavanje i izražava uverenje da će se stvaranjem boljih i pravnih uslova za stvaralački rad, između ostalog ukloniti nesklad između podizanja novih generacija i njihovog neadekvatnog prihvatanja u životu.

I Z R A D A S A V E Z A

V Plenum Saveza likovnih umetnika Jugoslavije

Plenum Saveza likovnih umetnika Jugoslavije održan je 6, 7 i 8 aprila 1962. godine u Mostaru i Počitelju.

Plenum su prisustvovali: predsednik Marij Pregelj, podpredsednik Marjan Detoni, sekretari: Vojin Stojić i Nandor Glid, predsednik Udruženja likovnih umetnika Slovenije France Mihelič, predsednik Udruženja BiH Mirko Ostoja, podpredsednik Udruženja Slovenije Ive Subić, podpredsednik Udružena BiH Branko Subotić, sekretar Udruženja likovnih umetnika Hrvatske Branko Becić, sekretar Udruženja Crne Gore Danica Djurović, predstavnik Saveza likovnih umetnika u Jugoslovenskoj autorskoj agenciji Stevo Binički, direktor Umetničke galerije u Sarajevu Ivo Šeremet, predstavnik podružnice likovnih umetnika Ulbiha u Mostaru drug Mirko Kujajić i član uprave Udruženja likovnih umetnika BiH Mario Mikulić.

Na Plenumu su razmatrani razni problemi: pitanje ateljea i izložbenih prostorija, autorska zaštita umetnika, rad Umetničkog saveta saveza, međunarodna saradnja Saveza, uklanjanje carinskih prepreka za dela živih umetnika i razna organizaciona pitanja.

Sekretarijat Saveza podneo je izveštaj o svom radu od IV do V Plenuma, zatim tekst Sporazuma sa Savezom likovnih umetnika primenjenih umetnosti. Donesena je odluka da predsednici udruženja obrazlože svom članstvu korisnost saradnje našeg Saveza sa Savezom primenjenih umetnika. U izveštaju je iznet i nejasan položaj Saveza likovnih umetnika i Sindikata. Plenum je zadužio Sekretarijat Saveza da ispita odnos ostalih umetničkih saveza prema Sindikatu i da podnese izveštaj sledećem Plenumu po ovom pitanju.

Razmatrano je pitanje štampe i rasturanja Informativnog biltena Saveza. Plenum je doneo odluku da se povuče zaključak predhodnog Plenuma da se Bilten šalje direktno članovima preko Saveza već da se isporuka vrši preko republičkih udruženja, s tim što bi ovi bili dužni da taj posao obave za pet dana po izlasku lista iz štampe. Sekretarijat Saveza je obavezan da dostavlja udruženjima veći broj Biltena, kako bi udruženja mogla da ih pošalju raznim institucijama koje se bave likovnom problematikom u dotičnoj republici. S obzirom na veliko interesovanje za Informativni bilten Saveza Plenum je odlučio da se tiraž od 1.500 poveća na 1.600 primeraka.

SASTANAK U VEZI UKLANJANJA CARINSKIH PREPREKA

Prvi sastanak u vezi uklanjanja carinskih prepreka za dela živih umetnika održan je 23 marta ove godine. Sastanku su prisustvovali: direktor Saveza nog instituta za zaštitu spomenika kulture drug Vlado Mađarić, generalni sekretar jugoslovenske nacionalne komisije za Unesco drug Milovan Matić i drug Andjelić, predstavnik pravnog odeljenja Sekretarijata za inostrane poslove Stanimir Bojović, predstavnik Uprave carine FNRJ Bosiljka Mladenović, sekretari Saveza likovnih umetnika Jugoslavije drug Stojić i drug Glid, zatim članovi komisije za izradu nacrtu predloga za izmenu nekih carinskih propisa: Ratomir Stojadinović, vajar, Boško Risimović, slikar, Mihajlo Petrov, slikar i predstavnik Društva prijatelja grafike („Arta”) slikar Živka Pajić.

Sastanak je vodio sekretar Saveza likovnih umetnika Jugoslavije vajar Vojin Stojić, pozivajući se na materijal koji je Komisija izradila i podnela prisutnima tražeći njihovo mišljenje,

Drugarica Mladenović, predstavnik Uprave carina stavila je primedbu na

predlog Pravilnika: Uprava carine je voljna da svoj posao pojednostavi i prihvati izvesne umesne predloge ali nije u mogućnosti da postavi stručnjake na sve granične prelaze samo radi dela likovnih umetnika, kako je to glasilo u predlogu, niti je u mogućnosti da vodi posebnu evidenciju za ista.

Drug Mađarić, direktor Zavoda za zaštitu spomenika kulture smatra da ne treba odvajati dela živih umetnika od starih spomenika kulture. Međutim, kao što se i sva stara dela ne mogu smatrati spomenicima kulture razumljivo je da i dela živih umetnika imaju različite umetničke vrednosti. Zavod za zaštitu spomenika kulture pozvan je da daje svoju ocenu o umetničkoj vrednosti jednog dela i da vodi registrator ovakvih spomenika. Drug Mađarić je predložio da republički zavodi treba da izrade neke stavove na osnovu kojih će se izvršiti dopuna Pravilnika prilikom definitivne revizije.

Drug Matić, sekretar Nacionalne komisije za Unesco ističe nelogičnost da likovni umetnici budu pogođeni carinskim propisima a drugi umetnici, književnici, filmski radnici potpuno oslobođeni ovog. On se poziva na Konvenciju UNESCO-a o slobodnom prometu

Posle pročitano odgovora Jugoslovenske nacionalne komisije za Unesco po pitanju Fordove stipendije Plenum je pripremio odgovor sa zahtevom da ubuduće u Komisiji za izbor kandidata budu i predstavnici našeg Saveza.

U vezi pravilnika o javnim konkursima koji je izradio Savez likovnih umetnika, a koji još nije ozakonjen, Plenum je odlučio da se i dalje insistira na prihvatanju podnetog pravilnika. Svako udruženje je dužno da na vreme obavestava Savez ukoliko se u dotičnoj republici raspiše konkurs koji nije u duhu Pravilnika koji je izradio Savez, kako bi Savez mogao na vreme da uloži svoj protest.

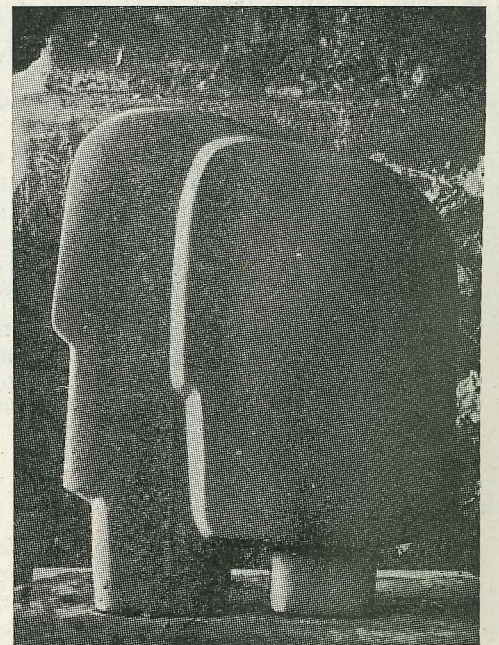
Posle uvodne reči predsednika Saveza po pitanju nedostatka ateljeskog i izložbenog prostora i teškoća koje proizilaze iz ovakve situacije, sekretar Saveza drug Glid upoznao je Plenum sa svim merama preduzetim kod narodnih vlasti po ovom pitanju, ali i pored toga situacija je za sada nepromenjena. U vezi izložbenih prostorija, posle duže diskusije konstatovano je da su uslovi za njihovu gradnju u manjim mestima mnogo povoljniji (Slovenj Gradec, Škofja Loka, Maribor, kolonije u Vojvodini) Plenum je odredio Komisiju koja treba da obradi ovaj problem i da podnese izveštaj na sledećem Plenumu. U komisiju su ušli France Mihelič, Branko Becić, Branko Subotić, Vojin Stojić i Nandor Glid.

O radu Komisije za autorsku zaštitu u Ljubljani 22 i 23 januara 1962. godine podneo je izveštaj drug Steva Binički, iz zaključaka donetih na tom sastanku Plenum je odobrio rad Komisije i dao u zadatak Sekretarijatu da se do kraja maja završi rad na svim pravilnicima u vezi ovog pitanja i da se u junu sastanu svi članovi Komisije u Beogradu.

Posle pročitano zapisnika sa sastanaka Umetničkog saveta Saveza o izboru žirija za razne likovne manifestacije Plenum je stavio primedbe na izvesne odluke: „Plenum smatra da bi bio veoma komplikovan rad raznih žirija za dodelu nagrada na Trijenalu. Mišljenja je da treba da ostane jedinstven žiri, a da razni davaoci imaju svog predstavnika u sastavu ovog žirija. Na ovaj način bi se postigli bolji rezultati i u pogledu povećanja broja davalaca nagrada i u pogledu dodeljivanja nagrada.

U vezi izveštaja o međunarodnoj saradnji Plenum se složio sa preduzetim akcijama uz napomenu da se u buduće vodi računa da se ne vrši izbor nečlanova Saveza za izložbe koje organizuje i finansira Savez.

Plenum je obavesthen o mogućnostima održavanja skupa slikara, krajem ove godine u Subotici jer grad daje pomoć od 1.000.000 dinara. Plenum je pozdravio ovu akciju i organizacija ovog skupa biće poverena Podružnici likovnih umetnika

Milena Lah: DRAGI i DRAGA

M. Stančić: VOJNIČKI RASTANAK

Vojvodine uz podršku Saveza. Udruženja će poslati izvestan broj delegata o svom trošku.

U vezi poziva Glavnog štaba omladinskih radnih brigada da umetnici posete radne brigade na autoputu „Bratstvo i Jedinstvo”, Plenum je odlučio da svako udruženje odredi jednu do dve ekipe i o tome obavesti Sekretarijat Saveza koji će u zajednici sa štabom omladinskih radnih brigada napraviti program boravka.

U vezi pisma Komisije za kulturne veze sa inostranstvom u kome se traži pomoć od strane našeg Saveza prilikom boravka u Jugoslaviji inostranih umetnika-stipendista Komisije, Plenum je odlučio da Savez prihvati ovo samo u slu-

svih umetničkih dela živih umetnika koja nisu pravljena u komercijalne svrhe. Ovu Konvenciju treba proučiti i saobraziti našim propisima a primedbe dostaviti UNESCO-u jer su ovi to i zahtevali.

Zaključak ovog prvog sastanka je da treba dati obrazloženje o postojećim carinskim propisima sa zahtevom izvesnih izmena Sekretarijatu za prosvetu i kulturu SIV-a a oni dalje da proslede.

SASTANAK ODBORA ZA MEĐUNARODNE VEZE

Prvi sastanak Odbora za međunarodne veze bio je održan 14 februara 1962. godine. Sastanku su prisustvovali Vojin Stojić i Stojan Čelić. Drug Zoran Pavlović bio je sprečen bolešću. Odlučeno je:

— da se održi sastanak odbora kada se vrati iz Pariza drug Marko Čelebonović, član izvršnog odbora AIAP-a;

— da se razmotri pitanje upućivanja poziva nekom istaknutom inostranom umetniku, koji bi izlagao u našoj zemlji i održao par predavanja.

— da se uputi poziv 5—6 umetnika, da borave u koloniji u Ečki (Italija, SSSR, Mađarska, Grčka, Austrija);

— da se napiše jedan članak za AIAP-ov Informativni bilten.

— da se predloži sklapanje Konvencije o kulturnoj saradnji sa stranim zemljama;

— da se organizuje slobodna diskusija u Savezu o prilikama u svetu na likovnom polju, kojoj bi prisustvovali 10 do 15 umetnika.

INOSTRANI LIKOVNI UMETNICI KAO GOSTI U JUGOSLAVIJI

U Organizaciji Komisije za kulturne veze sa inostranstvom bila je otvorena u Beogradu izložba poljske grafike sa kojom je doputovao kao komesar slikar Jozef Červinski, potpredsednik Saveza likovnih umetnika Poljske. U prostorijama Saveza bio je organizovan sastanak druga Červinskog i atašea Poljske ambasade druga Kožančovskog sa našim umetnicima. Sastanku su prisustvovali: Stojan Čelić, slikar, Miloš Bajić, slikar, Zoran Petrović, slikar, Dragoslav Stojanović-Sip, slikar, Jadviga Če-

čaju kada je ovo u interesu saradnje sa savezima drugih zemalja. U drugom slučaju Savez upućuje Komisiju na galerije.

Po pitanju pravilnika republičkih udruženja čiji je nacrt izradilo Udruženje likovnih umetnika Hrvatske primljene su neke primedbe pojedinih udruženja i odlučeno je da se predstavnici Ulusa, Uluha i Dsila sastanu u Zagrebu i donesu konačnu redakciju. Ovaj sastanak treba da sazove Sekretarijat Saveza o trošku udruženja.

Povodom petnaestogodišnjice osnivanja Saveza likovnih umetnika Jugoslavije koja se navršava decembra meseca ove godine, Plenum je odlučio da se izda vanredni broj Biltena i da se organizuje jedna svečanost u prostorijama Saveza. Bilten će pored uvodnika, koji će napisati predsednik Saveza drug Pregelj, obuhvatiti celokupan rad Saveza od osnivanja.

Odlučeno je da se udruženje uvek odazove Komisijama za socijalno osiguranje umetnika republika, ukoliko se ova obrate za mišljenje o umetniku koji nije član njihovog Udruženja odnosno Saveza likovnih umetnika Jugoslavije.

Plenum je 7 aprila u istom sastavu zasedao u Počitelju. Ovom sastanku prisustvovao je i predsednik Saveta za kulturu BiH Vilko Vinterhalter i predsednik sreza Mostar France Novak.

Povodom akcije o osnivanju kolonije umetnika u Počitelju, pokrenute od strane Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Mostaru, Umetničke galerije u Sarajevu i Udruženja likovnih umetnika Bosne i Hercegovine, a u dogovoru sa predsednikom Saveta za kulturu BiH drugom Vinterhalterom Plenum je želeo da se ovaj sastanak održi u Počitelju kako bi se delegati Plenuma upoznali sa radovima koji su u vezi toga preduzeti. Posle razgledanja zgrade koja je određena za smeštaj umetnika prilikom boravka u koloniji drug Mirko Kujačić podneo je izveštaj o dosadašnjem radu na adaptaciji zgrade i planove na osnovu kojih se izvode radovi, sa napomenom da je utrošeno 7,000.000 dinara i da je potrebno još 11,000.000 dinara da se zgrada potpuno osposobi za stanovanje. Kuća je pod krovom a sada treba izvršiti unutrašnje radove. Savez se obavezao da o svom trošku uredi jednu prostoriju.

Plenum se 8 aprila sastao u Mostaru u istom sastavu. Na ovom sastanku Komisija po pitanju ateljea (Branko Becić, Branko Suborić, France Mihelić, Nandor Glid i Vojin Stojić) predlaže Plenum da Sekretarijat Saveza na osnovu diskusije vođene na Plenumu i dokumentacije, koju su podnela republička udruženja po pitanju ateljea izradi jednu deklaraciju koja treba da sadrži sledeće elemente:

1. Uvod o postojećoj situaciji i stav po tom pitanju,
2. Tretiranje ateljea,
3. Novi ateljei i ateljei koji se koriste u druge svrhe,
4. Ateljei umrlih članova.

Plenum je usvojio predlog Komisije.

Sesti Plenum Saveza održaće se oktobra meseca u Sloveniji.

tić, slikar i sekretari Saveza Vojin Stojić i Nandor Glid.

Prema potpisanoj konvenciji Belgija-Jugoslavija o razmeni umetnika, kao stipendista Komisije za kulturne veze sa inostranstvom boravi u Jugoslaviji poznati slikar iz Brisla Aubin Pasque. Savez likovnih umetnika Jugoslavije organizovao mu je put do Sarajeva sa posetom Mostaru, Počitelju, Čapljini i Stocu. Po povratku u Beograd slikar Pasque je, po preporuci Saveza boravio 15 dana u slikarskoj koloniji u Ečki.

Belgiski umetnik boraviće u Jugoslaviji sedam meseci.

SEKRETAR SAVEZA NANDOR GLID U MOSKVI

Na poziv Saveza sovjetskih likovnih umetnika iz Moskve, da Savez likovnih umetnika Jugoslavije pošalje svog predstavnika na II Kongres likovnih umetnika SSSR, izabran je Sekretar Saveza, vajar Nandor Glid.

Naš delegat, drug Glid boraviće petnaest dana u Sovjetskom savezu o trošku Saveza likovnih umetnika SSSR.

Pravilnik o inostranim izlaganjima

Priprema se Pravilnik o odnosima između Komisije za kulturne veze sa inostranstvom i izlagača na jugoslovenskim izložbama u inostranstvu.

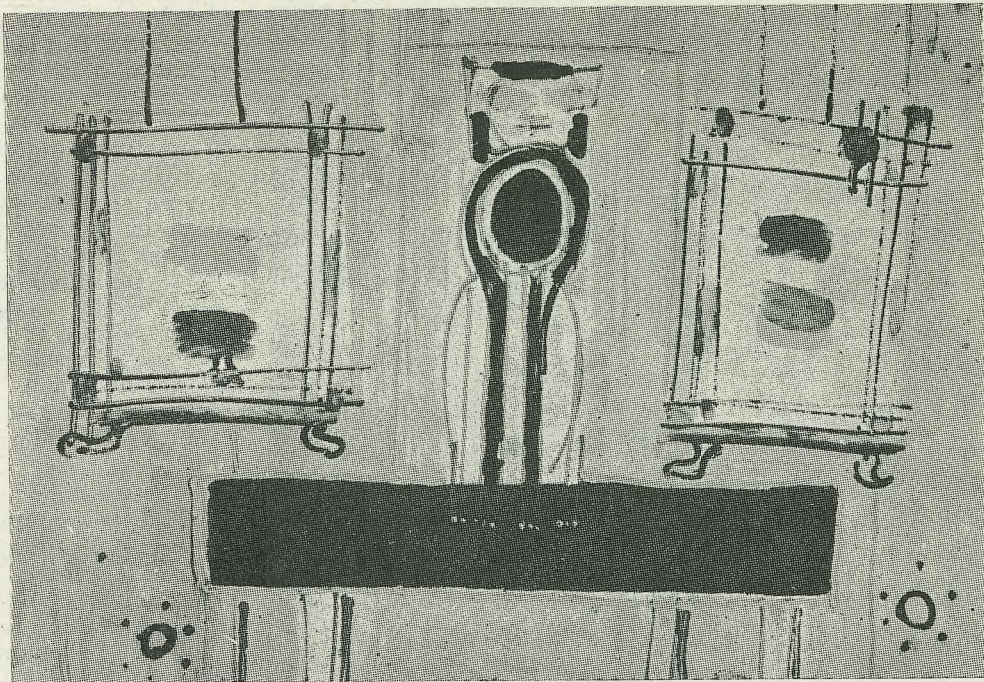
Komisija za izradu Pravilnika o izlaganjima u inostranstvu u sastavu Smilja Mesarić, Dr. Kaća Ambrozić, Aleksa Čelebonović, Božo Bek i Zoran Petrović održala je sastanak na kome su načelno usvojeni stavovi koji treba da uđu u Pravilnik, s tim, što bi, za konačnu verziju, trebalo konsultovati i pravnike.

Drugarica Smilja Mesarić u ime Komisije za kulturne veze sa inostranstvom izjavila je da će Komisija ubuduće postavljati samo neke izložbe u inostranstvu, pretežno one koje su regulisane međudržavnim kulturnim konvencijama, a da će se potpomagati inicijativa drugih institucija (Moderne galerije, Ljubljana, Suvremene galerije likovnih umetnosti, Zagreb) koje će u okviru sporazumevanja sa inostranim galerijama postavljati jugoslovenske izložbe u inostranstvu. Ove inicijative su u toku, a očekuje se da će i Triennale jugoslovenske umetnosti takođe preduzimati ovakve akcije.

Projektom Pravilnika o izlaganjima u inostranstvu predviđaju se obaveze i prava Komisije, s jedne strane, i izlagača s druge.

Komisija je dužna da na vreme obavešti izlagača o izložbi na kojoj će izlagati i to najmanje dva meseca ranije, a za bijenalske postavbe i osam meseci. Umetnik je dužan da za deset dana dostavi odgovor o prihvatanju poziva. Komisija i izlagač sklapaju ugovor kojim se preciziraju međusobne obaveze. U ove obaveze dolazi — obavezno osiguravanje kod DOZ-a umetničkih dela, vreme trajanja izložbe i rokovi preuzimanja, odnosno vraćanja radova, bezbednost transporta i podmirivanje troškova prenosa od ateljea, odnosno vraćanja u atelje, obezbeđivanje autorima kataloga i drugih dokumenata, kritika o izložbi, pripremanje propagandnog materijala o izložbi kako bi se ovaj materijal mogao dostaviti štampi u inostranstvu. Produžavanje korišćenja umetničkih dela posle zatvaranja izložbe mora se regulisati novim sporazumom uz saglasnost autora. Dužnosti autora kreću se u okviru sporazuma koji obuhvata obavezu da radovi budu solidno opremljeni sa svim potrebnim podacima i materijalom, za propagiranje pomenute izložbe.

U Pravilnik bi ušle i obaveze Komisije prema komesarima izložbe, mogućnosti obilaska ateljea, pored nadoknade putnih troškova, još i honorar za stručni rad, kao i obezbeđivanje potrebnog tehničkog osoblja. S druge strane preciziraju se i dužnosti komesara kako u smislu odnosa prema izložbi i Komisiji, tako i u odnosu prema izlagačima, uz podnošenje izveštaja o izložbi i njenom uspehu, kao i o brizi

A. Motika: MAČKA SA OGLEDALOM

o svim umetničkim i tehničkim pitanjima u vezi sa organizovanjem izložbe. Posebno se naglašava briga o restauraciji eventualno oštećenih umetničkih dela. Komesar takođe nastoji da se umetnička dela plasiraju u inostranstvu, a izlagačima se omogućava da posete izložbu i uspostave kontakt sa inostranim umetnicima.

U okviru ovog projekta Pravilnika ostala su dva pitanja otvorena. To se odnosi u prvom redu na pitanje obeštećenja bilo zakupom ili otkupom umetničkih dela koja su određena za izlaganje, kao i pitanje prevođenja skulptorskih dela u trajan materijal ukoliko su odabrana za inostrana izlaganja.

Kada se definitivno utvrde i formulišu svi stavovi Pravilnika i on bude usvojen i od strane Komisije i Saveza likovnih umetnika, onda će se sve akcije oko pripremanja i održavanja izložbi u inostranstvu regulisati ovim Pravilnikom.

UMETNICI NA AUTOPUTU

Saradnja koja je uspostavljena između Saveza likovnih umetnika Jugoslavije i Centralnog komiteta Narodne omladine Jugoslavije, odnosno Glavnog štaba omladinskih radnih brigada, s ciljem da se omladincima na Autoputu pruže prijatni časovi u razgovorima o likovnoj umetnosti, dovela je do potrebe za upućivanjem umetnika — članova Saveza — na Autoput. Savez se obratio svim Udruženjima da se iz svake republike određen broj umetnika uputi na Autoput i da tamo umetnici u manjim grupama obilaze naselja i vode razgovore o umetnosti sa omladincima. Iako nema uslova da se na Autoput pošalje izložba umetničkih dela — originala, ipak se mora iskoristiti interes omladine za umetnost i na osnovu drugih izložbi reprodukcija koja će obilaziti gradilišta, kao i na osnovu radova samih omladinaca, treba približavati likovnu umetnost što većem broju

naše omladine. Ukoliko ovom posetom umetnika Autoputu bude nastao zanimljiv materijal — crteži ili grafike, — postoji mogućnost da se štampa i jedan album grafika sa Autoputa.

Ovaj kontakt između umetnika i graditelja treba da bude obostrano korišćen. Omladinci treba da dobiju sadržajni odmor i informacije o umetnosti, a likovni umetnici nove pobude za svoj rad.

JUGOSLOVENSKI UMETNICI NA BIJENALU U VENECIJI 1962.

Komesarijat jugoslovenske izložbe na XXXI bijenalu likovnih umetnosti u Veneciji, u kome su Dr. Katarina Ambrozić, kustos Narodnog muzeja u Beogradu, Božo Bek, direktor Gradske galerije suvremene umetnosti iz Zagreba, Aleksa Čelebonović, slikar, Zoran Kržišnik, direktor Moderne galerije iz Ljubljane i Boris Vižintin, direktor Umjetničkog salona sa Rijeke, izabrao je umetnike koji će ove godine izlagati u jugoslovenskom paviljonu bijenala. Slikarstvo će zastupati Oton Gliha, Mladen Srbinović i Janez Bernik, a vajarstvo Olga Jančić. Komesar izložbe je Boris Vižintin.

PREDSTAVNIK SAVEZA NA IV MEDITERANSKOM BIJENALU U ALEKSANDRIJI

Komisija za kulturne veze sa inostranstvom prepustila je Savezu likovnih umetnika Jugoslavije izbor umetnika koji će boraviti o trošku Komisije, 15 dana, na otvaranju IV Mediteranskog bijenala u Aleksandriji. Uslov je bio da to bude neko od izlagača. Sekretari Saveza sa predsednikom Umetničkog saveta Stojanom Čelićem izabrao su Šimeta Perića, slikara iz Zagreba.

Naši umetnici u inostranstvu

BRISEL

U galeriji „La Proue” bila je otvorena izložba grafike Rike Debenjaka, od 1. februara, pod naslovom „Velike nagrade sa grafičkih bijenala u Tokiu, Sao Paulu i Ljubljani”.

VENECIJA

U galeriji „Il canale”, 8. maja, otvoren je samostalni izložbu skulpture i grafike beogradski slikar Zoran Petrović. Izložba je bila otvorena deset dana.

ŽENEVA

U „Galerie Connaitre” bila je otvorena od 3. do 24. aprila izložba slika Vladimira Udatnya.

DENOVA

U galeriji R. Rotta bila je otvorena od 7. do 16. aprila samostalna izložba Bruna Mascarellia. Izlagao je 35 ulja, 10 tempera i 5 crteža.

KAIRO

U februaru je izlagao zagrebački slikar Vilko Šeferov a zatim je preneo svoju samostalnu izložbu u Aleksandriju.

SEKRETAR SAVEZA GLID NANDOR U MOSKVI

Sa namerom da prisustvuje u ime Saveza likovnih umetnika Jugoslavije Kongresu likovnih umetnika Sovjetskog Saveza, Glid Nandor otputovao je nedavno u Moskvu.

Iako je Kongres odložen za mesec septembar, ipak se poseta sekretara Saveza Moskvi smatra korisnom, jer će se tom prilikom uspostaviti raznovrsni kontakti sa likovnim umetnicima Sovjetskog Saveza, dobiće se još potpunija slika o njihovom radu i mogućnostima međusobne saradnje.

PRIPREMA SE III OKTOBARSKI SALON

Organizacioni odbor „Oktobarskog salona” pod predsedništvom profesora Mihajla Petrova, slikara i članova: Aleksandra Zarina, vajara, Stojana Čelića, slikara, Mileta Žegarca, predsednika Saveta za kulturu grada, Jove Sakulića, direktora zavoda za zaštitu kulturnih spomenika grada, Zorana Tošića i Marije Pušić, kustosa Moderne galerije, odlučio je da na ovogodišnji „Oktobarski salon” pozove 112 umetnika (71 slikar, 28 vajara i 13 grafičara) sa po

LONDON

U „Drian Galleries” bila je otvorena aprila meseca izložba trojice beogradskih umetnika. Olga Jevrić, Zoran Mandić i Desa Tomanović-Pantelić.

LA CHAUX-DE-FONDS

Maja meseca je u ovom švajcarskom gradu bila otvorena izložba Pavla Perića i Vande Majer. Bilo je izloženo 29 radova.

LOS ANĐELOS

U „Downstairs Gallery” od 19. februara do 9. marta bila je izložba ilustracija Vesne Borčić. Izloženo je bilo 50 grafika.

MILANO

U galeriji „Cadario” bila je otvorena od 19. aprila do 1. maja izložba zagrebačkih slikara, Ive Gatine, Sime Perića, Rudolfa Sablića i Đure Sedera. Izloženo je bilo 23 rada.

NJU JORK

U salonu „The little studio” bila je otvorena od 30. januara do 19. februara izložba slika Jovana Običana. Od 25. februara do 14. marta bila je otvorena izložba šestorice crnogorskih slikara: Aleksandar Prijić, Vuko Radović, Vojta Stanić, Cvatko Lainović, Branko Filipović i vajar Drago Đurović. Na izložbi je bilo izloženo 18 eksponata.

PARIZ

U galeriji „Rejmon Dankan” bila je otvorena izložba beogradskog slikara Miše Popovića, koji je izlagao 15 ulja.

U galeriji „Lambert” u martu mesecu je bila izložba splitskog slikara Vinka Bavčevića. Izlagao je 20 radova.

RIM

U maju je bila otvorena u galeriji „Penelope” izložba slika Petra Lubarde. Izlagao je 40 svojih najnovijih slika.

U klupskim prostorijama Udruženja inostranih novinara u maju je bila otvorena izložba makedonskog slikara Dmitra Kondovskog. Izlagao je 15 slika.

SAN FRANCISCO

Sredinom januara bila je otvorena samostalna izložba somborskog slikara Milana Konjovića, 15 ulja i isti broj crteža. Izložba je bila u galeriji „Hobs”.

STOKHOLM

U „Galerie Brinken” bila je otvorena marta meseca izložba dubrovačkog slikara Milovana Stanića. Izložio je 30 ulja.

NIRNBERG

U „Universalhaus” bila je otvorena od 16. februara do 11. marta izložba Branka Kovačevića i Otie Mayer. Slikar Kovačević je izložio 22 tempere.

TOKIO

U Metropolitenu muzeju bila je otvorena izložba Međunarodne grafike na kojoj je izlagalo 50 najpoznatijih grafičara iz 17 zemalja. Od naših umetnika su izlagali Riko Debenjak i France Mihalić.

CIRIH

U Umetničkoj galeriji „Wolfsberg” bila je otvorena 1. februara izložba jugoslovenskog slikara Jože Horvata Jakog.

HAG

U galeriji „Grie Hendriken” bila je otvorena izložba grafike M'hajla Petrova.

FILADELFIJA

U „The Newman Contemporary Art Gallery” bila je otvorena od 26. januara do 17. februara izložba slika i terakote Jovana Običana.

NAGRADE

Na VII Međunarodnom bijanalu grafika, „Bianco e nero” u Lugano, koji je bio otvoren 15. aprila, dve druge nagrade dobili su Vladimir Makuc, grafičar iz Ljubljane i Branko Miljuš, grafičar iz Beograda.

U čast godišnjice oslobođenja grada Zagreba podeljene su ovogodišnje nagrade zagrebačkim umetnicima za najbolja umetnička ostvarenja u toku prošle godine na području likovnih umetnosti: Zlatko, Prica za sliku „Ljudi i plodovi” izloženu na samostalnoj izložbi u Visbaidu i Ordan Petković za sliku „Prastari oblici” koja je bila izložena na Salonu 61 u Rijeci.

Na izložbi „Vizuelne komunikacije” koja je bila otvorena 25. maja u Galeriji Kulturnog centra u Beogradu, od članova Saveza likovnih umetnika Jugoslavije nagradu je dobio Ivan Picelj, slikar iz Zagreba.

Na proslavi desetogodišnjice vojvođanskih umetničkih kolonija, koja je bila održana 4. marta u Senti predata je „Zlatna plaketa” Milanu Konjoviću, nagrada Pokrajinskog veća Kulturno-prosvetne zajednice Vojvodine slikaru Milošu Bajiću, nagrada Narodnog odbora sreza Subotice slikaru Isidoru Vrsajkovu, nagrada grada Sente Jožefu Aču i specijalna nagrada Galerije Matice srpske Mići Popoviću.

Nagradu grada Mostara za uspela ostvarenja u slikanju mostarskih motiva dobio je slikar Lazar Drljača.

U Ljubljani je 27. aprila dodeljena „Prešernova nagrada” Vladimiru Makucu za grafička dela nastala za poslednje dve godine i Mrku Šuštarčiću za slikarstvo.

dva rada. Pravo konkursa imaju svi umetnici koji nisu u spisku pozvanih.

Žiri „Oktobarskog salona” za izbor radova i nagrade sastoji se od pet članova: Mihajlo Petrov, grafičar, Miodrag Kolarić, kustos, Olga Jevrić, vajar, Zoran Petrović, slikar i Bogdan Bogdanović, arhitekta.

Radovi se primaju od 1. do 15. jula.

„FORMA VIVA 62”

Upravni odbor Međunarodnog simpozija vajara „Forma viva” raspisao je konkurs preko naših predstavništva u inostranstvu za uzimanje učešća na ovogodišnjem simpozijumu u Kostanjevici i Portorožu. Predviđeno je da se ovog leta sakupe 20 vajara iz raznih država, među kojima četiri jugoslovenska umetnika. Prvi put će letos biti pozvani i umetnici iz vanevropskih država.

Posebna komisija sakupiće materijal simpozija koji će biti održan od 1. jula i trajaće do kraja avgusta. Po završetku skupa biće izdan reprezentativni katalog sa svim podacima o umetnicima koji učestvuju na simpozijumu sa reprodukcijama njihovih dela.

PISMO KOMISIJE ZA KULTURNE VEZE SA INOSTRANSTVOM SAVEZU LIKOVNIH UMETNIKA JUGOSLAVIJE

Prilikom putovanja u inostranstvo, ili prilikom organizovanja izložbi, grupnih i samostalnih, mnogi umetnici su se obraćali Komisiji da im ona izda pismo za Unutrašnji otkaz radi bržeg dobijanja pasoša kao i za izdavanje garantnih pisama za carinu radi oslobađanja od carine izvoženih eksponata.

Kako je ovakva praksa stvorila za Komisiju izvesne administrativne i materijalne obaveze za koje ona nije nadležna, izveštavamo Vas da Komisija neće više izdavati ovakva dokumenta kada su u pitanju putovanja i izložbe koje ne organizuje sama Komisija. Stoga Vas molimo da obavestite umetnike o ovoj odluci Komisije, kako Komisija ne bi morala u svakom pojedinačnom slučaju da odgovara.

Samostalni savetnik,
Smilja Mesarić s. r.

PRVI MEĐUNARODNI BIJENALE TAPISERIJE

U Lozani, u Švajcarskoj, osnovan je prošle godine međunarodni centar stare i moderne tapiserije. Počasni odbor ovog centra, sastavljen od uglednih ličnosti iz raznih zemalja, doneo je odluku da kao prvo organizuje međunarodni bijenale tapiserije. Odlučeno je da se prvi bijenale održi između 15. juna i 15. septembra ove godine u Lozani.

Za prvi Međunarodni bijenale tapiserije biće pozvani umetnici koji se bave izradom tapiserije velikog formata i ručnog tkanja. Za Bijenale 1964. i 1966. godine predviđa se izlaganje i tapiserija manjeg formata i raznih tehnika.

Mole se članovi saveza, koji još nisu svojim udruženjima predali popunjene kartone, da to učine najdalje do 1 jula 1962 godine

IZLOŽBA U ORGANIZACIJI SAVEZA LIKOVNIH UMETNIKA JUGOSLAVIJE

BEČ - AUSTRIJA

Maja meseca 1960. godine napravljen je sporazum između direktora galerije Junger sammler iz Beča i Saveza likovnih umetnika Jugoslavije o razmeni izložbe grafike mladih umetnika Austrije i Jugoslavije. Umetnički savet Saveza izvršio je izbor izlagača na svojoj sednici od 17. septembra 1961. godine. Izabrani su sledeći autori: Avramovski Dragutin-Gute, Boljka Janez, Bourek Zlatko, Oprešnik Ankica, Pejović Slobodan, Pogačnik Marjan, Krsmanović Marko, Rogić Miodrag, Grbić Ivo, Slevvec Zlatko, Tršar Marjan. Odabrano je ukupno 34 grafike. Izložba je bila otvorena od 12. januara do 2. februara ove godine u Beču, a zatim je otpremljena za Linc i Grac.

TUNIS

Preko našeg kulturnog atašea iz Tunisa upućen je poziv našem Savezu za uzimanje učešća na II Mediteranskoj izložbi u ovoj zemlji. Umetnički savet Saveza izvršio je izbor radova, na svom sastanku od 20. januara ove godine, 5 dela od petorice autora iz Fonda Saveznog izvršnog veća. Izložba je bila otvorena 1. marta. Izlagali su: Marko Čelebonović, Milan Kečić, Milić Stanković, Oto Postružnik, Ive Šubić.

LUGANO - ŠVAJCARSKA

Na sastanku Umetničkog saveta Saveza, 20. januara ove godine izvršen je izbor umetnika za VII Međunarodni bijenale grafike, „Bianco e nero” u Luganu. Izabrani su: Dragutin Avramovski, Vladimir Makuc, Branko Miljuš i Mihajlo Petrov. Bijenale je bio otvoren 15. aprila.

ROTTERDAM - HOLANDIJA

Na poziv UNESCO-a iz Pariza Savez je u martu pripremio izložbu sinteze u arhitekturi, koja je bila otvorena 1. aprila u okviru Međunarodne izložbe sinteze u Rotterdamu. Bilo je izloženo 14 fotografija formata 40 x 60 cm. Bili su zastupljeni radovi umetnika: Zlatko Prica, Raol Goldoni, Ivan Meštrović, Boris Dogan, Ferdinand Kulmer, Mladen Srbinović, Dragoslav Stojanović-Sip, Toma Rosandić, Bosa Kićevac, Marij Pregelj, Dušan Džamonja, Milenko Stančić, Ivo Dulčić, Aleksandar Zarin, Branko Filipović, Nandor Glid, Edo Murtić i Vojin Bakić. Izložba će posle Holandije obići i druge gradove Evrope.

ATINA - GRČKA

U okviru Međunarodnog festivala drame u Epidaurusu u Grčkoj, pod pokroviteljstvom UNESCO-a, dobili smo poziv za uzimanje učešća na Međunarodnoj izložbi scenografije u Atini. Izbor radova su izvršili predsednik Umetničkog saveta Stojan Čelić, sekretar saveta Zoran Petrović, sekretari Saveza Vojin Stojić i Nandor Glid uz konsultaciju Dušana Ristića, slikara iz Beograda. Izabrani su sledeći autori: Vladislav Lalicki, scenograf, Božidar Rašica, arhitekta, Vanda Pavelić Veinert, kostimograf, Dušan Ristić, scenograf, Vjenceslav Rihter, arhitekta, Inga Bregovac, kostimograf, Dragó Tršar, vajar i Mira Jarc, kostimograf.

Oton Postružnik: LIST IV

IZ RADA ULUHA

DVADESET NOVIH ATELJEJA NA VOĆARSKOJ CESTI

Težak problem pomanjkanja radnog i stambenog prostora postaje za likovne umetnike, nadolaskom novih generacija, svake godine sve teži. Od ono nekoliko prije rata sagrađenih ateljea jedan deo služi za skladište, kancelarije i stanovanje, a ateljei, koje je naša zajednica posle oslobođenja izgradila u Zagrebu namirili su potrebe relativno vrlo malog broja slikara i kipara. Iako su izgradnjom ateljea na nekim novogradnjama naši nadležni faktori pokazali puno razumevanja za ulogu likovne umetnosti u našem društvu, potrebe za drugim investicijama pokazale su se prečima, pa broj ateljea već niz godina stagnira, a broj likovnih radnika raste.

Za sada je jedina mogućnost za ostvarenje osnovnih uslova za normalan rad — izgradnja radionica vlastitim snagama. Zato je dvadesetak zagrebačkih slikara i kipara odlučilo da se skromnim sredstvima upusti u gradnju. Kao svoju pomoć Udruženju likovnih umetnika Hrvatske dalo im je na besplatno korišćenje svoje zemljište na padini od Voćarske ceste do Babonićeve ulice, pod uslovima koji osiguravaju korišćenje zemljišta u svrhu razvijanja naše likovne umetnosti.

Na tom lepom terenu, koji je ULUH nasledio od nekadašnjeg „Društva za podizanje radionica mladim umetnicima” postoje sada tri objekta: dva (sa osam ateljea) je pre četrdeset godina podiglo pomenuto društvo, a treći su uz pomoć zajednice pre nekoliko godina sagradila dva kipara, čije je radionice u bivšem Meštrovićevom ateljeu uništio požar. U vreme kada su te zgrade podizane nije se pazilo na racionalno korišćenje zemljišta pa je smeštaj dvadesetak novih objekata, koji imaju svoje specifične zahteve (naročito u pogledu osvetljenja) predstavljao težak zadatak za arhitekta. Već sam veći broj umetničkih radionica nalagao je koncepciju o svojevrsnoj koloniji, no želelo se, da u toj koloniji svaki pojedinac umetnik ima svoj objekt, svoj intimni prostor povezan u estetsku cjelinu sa svim susedima.

Urbanističko rešenje ing. arh. Igora Skopina predviđa provedbu paviljonskog sistema. Pojedine objekte, smeštene po većim ili manjim kosinama brežuljka, razdvajao bi i povezivao park i komunikacione linije (prilazni putevi i staze). Zajednička arhitektonska zamisao i upotreba nekih tipiziranih elemenata povezivale bi zgrade u likovnu celinu, a neusiljeni (iako funkcionalni)

Stipe Sikiraca: TRKAČ

smeštaj i namenska raznovrsnost objekata unosili bi u kompleks svežinu i živahnost.

Sve je zamišljeno funkcionalno i skromno, u skladu sa materijalnim sredstvima interesenata i sa mogućnostima koje pruža zemljište. No ta skromnost ne isključuje želju slikara i kipara sa prijatnom atmosferom ambijenta: atmosferom prijatnom ne samo u estetskom smislu, već i u smislu kontakta likovnih radnika i ostalih građana zainteresovanih (stvarno ili potencijalno) za likovnu umetnost. Arhitektonsko-urbanističko rešenje predviđa park oko objekata kao rekreativan prostor pristupan javnosti, a umetnici nameravaju, da u određeno vreme otvore vrata svojih radionica ljubiteljima kiparstva i slikarstva. Tako bi taj kompleks pored toga što bi rešio pitanje radnog i stambenog prostora priličnom broju likovnih radnika, bio i lep i zanimljiv kulturni kutak u gradu.

Upravo zato umetnici smatraju, da bi takav poduhvat mogao zainteresirati merodavne komunalne, političke i kulturne rukovodioce. Za provedbu takve zamisli očekuje se, pored njihova razumevanja, i materijalna pomoć zajednice. Uz takvu pomoć ideja bi se lakše ostvarila i izbeglo bi se građenje u dugim etapama. To bi znatno pojednostavilo postavljanje komunalija, olakšalo organizaciju gradilišta, pojednostavilo gradnju i ubrzalo realiziranje kompleksa kao estetske celine. Neka ohrabrenja u vezi sa pomoći su već data. Ako je ne bude biće znatno teže, ideja će se nepotpuno ostvariti, no svi zainteresirani veruju, da će u svom poduhvatu u dogledno vreme uspeti.

Živko HARAMIJA

PRIPREMA SE SKUP SLIKARA JUGOSLAVIJE U SUBOTICI

Nedavno je u Novom Sadu održan sastanak predstavnika Saveza likovnih umetnika Jugoslavije, predstavnika grada Subotice i Podružnice ULUSA za Vojvodinu. Na ovom sastanku formiran je Organizacioni odbor koji će pripremiti Skup slikara Jugoslavije u Subotici.

Posle Skupa vajara Jugoslavije u Valjevu preovladalo je uverenje da su ovakvi skupovi potrebni, jer se na njima mogu rešavati oni aktuelni problemi pojedinih umetnosti koji se ne mogu rešavati na Kongresima likovnih umetnika. Otuda je prihvaćeno da se skup slikara Jugoslavije održi u Subotici i da osnovna tema razgovora budu pitanja savremenog jugoslovenskog slikarstva. Uvodni referat podneće Miodrag Protić, upravnik Moderne galerije u Beogradu, a predviđa se da se podnesu i neki koreferati koji bi obuhvatili ovu osnovnu temu sa različitih stanovišta. Bilo bi značajno kada bi se ova tema prodiskutovala sa aspekta tradicije, odnosa prema svet-

likovni događaji

skim zbivanjima u slikarstvu, uticajima istoka i zapada, zatim autentičnosti jugoslovenskog slikarstva, o jugoslovenskim centrima i njihovim međusobnim vezama, o odnosu štafelajskog i dekorativnog slikarstva itd. Cilj skupa treba da bude da se otvoreno i sa raznih stanovišta govori o našem slikarstvu da bi se neka pitanja prečistila i stvorila baza za još brži razvoj naše umetnosti.

Pored razgovora o najaktuelnijim pitanjima našeg slikarstva, predviđa se da se uz ovaj susret postavi jedna manja izložba jugoslovenskog slikarstva koja bi bila egzemplarna, studiska, koja bi naime pružala mogućnost da se o našem slikarstvu razgovara uz konkretan materijal.

Skup slikara Jugoslavije održaće se krajem septembra ili početkom oktobra o. g. Udruženja u pojedinim republikama trebalo bi da delegiraju svoje predstavnike na ovaj Skup.

II BIJENALE „PLAVI SALON” U ZADRU

U Zadru je 10 aprila održan sastanak predstavnika jadranskih galerija umetnosti, na kome se raspravljalo o organizaciji i postavljanju bijenalne izložbe „Plavi salon”. Odlučeno je da se izložba otvori početkom jula i da traje oko tri meseca. U Gradskoj loži i salonima Galerije umetnina biće izloženo oko 80 dela naših najpoznatijih slikara. U obzir dolaze dela na temu mora nastala od 1945. godine do danas.

PROSLAVA DESETOGODIŠNJICE UMETNIČKIH KOLONIJA U VOJVODINI

Pojava umetničkih kolonija u Vojvodini vezana je za težnje nekolicine umetnika koji su uz razumevanje zajednice pokušali da u neposrednom kontaktu sa sredinom nađu inspiracije za rad i da svoju umetnost približe širim slojevima naroda. Vitalnost kolonija ogleda se u širenju ove ideje, tako da su samo u Vojvodini umetničke kolonije proširene na šest gradova, da bi i posle deset godina one ostale kao stalan oblik rada u četiri mesta. U toku desetogodišnjeg razvitka ideja je dobijala nove impulse, pri čemu se sve više utvrđivala činjenica da je to jedan pogodan oblik društvenog mecenatstva, da je društvena zajednica zainteresovana za umetnost, te poziva bez većih obaveza umetnika u svoj grad da rade i izlažu. Javile su se ideje o angažovanju umetnika u arhitekturi, tako da je danas Bačka Topola jedno od retkih mesta gde su postavljeni mnogobrojne zidne dekoracije i mozaici. Najzad, kolonije su postepeno poprimile i oblik međusobnog kontaktiranja umetnika, oblik nezvaničnih razgovora koji se u nekim trenucima pretvaraju i u ozbiljne, studiozne zvanične razgovore o aktuelnim problemima, kako je to bilo u Senti posle šest godina rada kolonije ili u B. Topoli u nekoliko navrata. Kao posledica rada umetnika na određenim terenima, pojavile su se i nove moderne galerije umetničkih dela. Jedna od najrepresentativnijih modernih galerija nalazi se u malom mestu Ečki, u bivšem spahiskom dvorcu. Galerije su otvorene i u Bečeju i u Senti. Na taj način se likovna umetnost proširila na mnoga mesta, pa se čak može reći da u likovnoj umetnosti nema „provincije” u lošem smislu reči kako je to slučaj sa dramskom umetnošću, muzikom, jer i najjementniji umetnici Beograda učestvuju na izložbama umetničkih kolonija, tako da se građani tih mesta informišu o svim važnim pojavama u razvoju likovne umetnosti.

Kroz vojvođanske umetničke kolonije prošlo je do sada 114 umetnika, pretežno iz Vojvodine i Srbije. Kao što se razvijala i naša umetnost, tako se i u okviru kolonija oseća određen tempo razvitka, ali je ipak karakteristično da se u kolonijama razvija umetnost na inspiracijama samog podneblja. Apstraktne slike koje su nastale u kolonijama nose izvestan pe-

Milan Konjović: SOMBORSKI FIJAKERISTI

čat sredine u kojoj su nastale. To ipak ne znači da su umetničke kolonije uspele da stvore jednu umetničku školu jer još uvek u kolonijama uporedo rade umetnici raznih shvatanja i pobuda. Pa i pored toga ne može se osporiti da zajednički boravak, razgovori i rad ne vrše međusobni uticaj na likovnu orijentaciju umetnika. Naročito mlađi umetnici mogu zahvaliti boravku u kolonijama i kontaktu sa starijim umetnicima što su izgradili svoj izraz i na taj način se afirmisali.

Proslava desetogodišnjice umetničkih kolonija održana je u Senti, mestu koje je prvo organizovalo umetničku koloniju u Vojvodini. Svi umetnici koji su prvi boravili u koloniji dobili su zlatan prsten, a na izložbi koja je tim povodom otvorena, žiri u sastavu Dr. Miodrag Kolarić, Ištvan Seli, Stevan Stanić, Katarina Sokolović i Dr. Lazar Trifunović dodelio je posebno priznanje Milanu Konjoviću, a nagrade Milošu Bajiću, Isidoru Vrsajkovu, Jožefu Aču i Mići Popoviću. Izložba

na kojoj je učestvovalo preko pedeset umetnika preneti je u Novi Sad i Beograd.

Povodom ove proslave grad Subotica rešio je da ustanovi instituciju pod nazivom Likovni susreti na Paliću u cilju da se u toku leta organizuju smotre učesnika svih umetničkih kolonija u Jugoslaviji, tako da se jedne godine održavaju slikarski susreti, a sledeće vajarski i grafički susreti. Tako će se u Subotici moći pratiti rezultati koji se postižu u umetničkim kolonijama. Na ovim izložbama dodeljivaće se i visoke otkupne nagrade za uspešna ostvarenja na umetničkom planu.

OSNOVAČE SE UMETNIČKA KOLONIJA U POČITELJU NA NERETVI

Mnogobrojne predhodne diskusije, razgovori, sastanci konačno su realizovani u konkretnoj odluci Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Mostaru da se jedna od najlepših i najstarijih zgrada u Počitelju — kuća Gavrankapetanovića — adaptira za umetničku koloniju. Pored umetnika koji su pokrenuli ideju o realizovanju kolonije, ovaj poduhvat podržao je i Savet za kulturu NR BiH-a.

Utvrđeni srednjevekovni grad Počitelj leži na strmoj kamenitoj padini leve obale Neretve. Grad leži između dve dominantne kule na vrhovima stena nad Neretvom. Gradić ima dvesto kuća i nešto oko 250 stanovnika. Ne tako davno, grad je brojao 700 stanovnika. Od potpunog raseljavanja grad su

POČITELJ

spasla njegova dva divna i plodna polja — Gornje i Donje polje u kojima, pod blagom primorskom klimom, uspevaju loza, voće, povrće i žitarice. Poznata je počiteljska trešnja, paprike, bostan, breskve i šandude. Počitelj nad širokim oledalom bistre vode, sa dalekim vidicima prema otvorenoj širini Neretvinog ušća, na domaku divnog vodopada Kravice, sa dalekim planovima dalmatinskih planina u pozadini, sa zaletem grozdnih vinograda, na putu od Sarajeva prema Moru — ovaj grad je izvanredno mesto za boravak umetnika. U Počitelju će umetnici naći nove vidike, a posebno mir za rad i koncentraciju.

Zgrada koja se sada adaptira jedna je od najinteresantnijih i najvećih stambenih zgrada u mestu.

Umetnička kolonija koristiće nekoliko objekata koji čine kompleks Gavrankapetanovića kuće. Tu je velika porodična glavna kuća ograđena visokim zidom, izvan avlije na ulazu u ograđen kompleks je manja kuća za posluhu i kmetove i najzad, u krugu avlije kuhinja, sušnica i drugi objekti za domaće potrebe. Ceo kompleks je raspoređen terasasto što omogućava slobodan vidik na Neretvu, kao i sa prozora glavne zgrade. Glavna zgrada ima u prizemlju pet, a na spratu četiri sobe. Po tri sobe na svakom spratu orijentisane su na Neretvu, a sve sobe spaja u zajedničku organsku celinu centralni „hajat” dole i „doksat” gore. Sobe su prostrane, ali istovremeno vrlo intimne. Trpezarija za umetničku koloniju biće u manjoj zgradi, iznad koje leže kuhinja i druge sporedne zgrade ovog kompleksa.

Na izvršene radove u prošloj godinu utrošeno je 8,300.000 dinara (4,000.000.— od Saveznog fonda za unapređivanje kulturne delatnosti, 2,500.000.— od Saveta za kulturu NR BiH-a i 1,800.000.— od Narodnog odbora opštine Mostar). U ovoj godini treba da se završe građevinski radovi i svi stolarski radovi. Za potpuno uređenje objekta za umetničku koloniju potrebno je još 8,000.000.— dinara, razume se, bez opreme. Očekuje se da se ova sredstva opet dobiju i da se već ove godine završe sve pripreme oko formiranja umetničke kolonije u ovom divnom mestu.

Mirko Kujačić

IN MEMORIAM

VLADIMIR NOVOSEL

Umro 7. septembra 1961.

Rođen je aprila 1883 u Žabljaku kod Durmitora. Osnovnu školu i dva razreda gimnazije završio je u Čačku. Godine 1903. dolazi u Beograd i upisuje se u srednju umetničku školu kod profesora Riste Vukanovića. Sa dvadeset četiri godine odlazi u Prag na Akademiju kod profesora Vlaha Bukovca i ostaje na školovanju pet godina. Po završenim studijama u Cehoslovačkoj vraća se u Crnu Goru, na Cetinje i organizuje 1911. godine prvu samostalnu izložbu.

Godine 1919. prelazi u Srbiju i otvara II samostalnu izložbu u Beogradu, te godine radi kao nastavnik crtanja u gimnaziji u Jagodini a zatim u Beogradu. Od 1924. godine radi kao slobodan umetnik i pomaže bratu u trgovini.

Za vreme okupacije bio je u zarobljeništvu a posle oslobođenja zemlje vraća se u Beograd.

Radio je velike kompozicije inspirisane narodnim epom, realističke pejzaže i portrete nacionalnih junaka. Slikao je izvesne fragmente Gorskog Vijenca.

FRANE KLEMENČIĆ

Umro 2. novembra 1961.

Frane Klemenčić rođen je 12. oktobra 1880. godine u Ljubljani. Osnovnu školu pohađao je u Boštajnu na Savi. Rano se odlučio za slikarski poziv a zatim je učio dve godine slikanje u Ljubljani na školi za Umetnički zanat. Od 1903 do 1905. godine bio je upisan na Akademiji u Beču, a kasnije godinu dana na Akademiji u Minhenu.

Prvi put je izlagao 1902. godine u Ljubljani a 1908. imao je drugu izložbu u Trstu. Posle završenog školovanja naselio se najpre u Krškou, zatim u Moravčama i konačno u Ljubljani. Godine 1941. priredio je u Jakopičevom paviljonu prvu jubilarnu izložbu svojih radova.

U vreme Klemenčićevog školovanja u Beču bio je secesionistički pokret u punom procvatu. Pod ovim uticajem osnovali su mladi slovenački umetnici u Beču udruženje „Vesna” kome se pridružio i Klemenčić.

Pod uticajem secesionista prvi njegovi portreti bili su realistički. Izrazita umetnička produbljenost opažana je u njegovim krajolicima slikanim u pastelu. U kasnijem razvoju sve više se formirao u izrazitog pejzažistu i svoj stil menja pod uticajem domaćih impresionista. Poznati su njegovi pejzaži iz okoline Ljubljane u ovom stilu. S vremena na vreme slikao je cveće i mrtvu prirodu. Poslednjih godina slikarstvo mu je bilo izrazito naturalističko.

NIKO MILJAN

Umro 21. februara 1962.

Slikar Miljan rodio se u Cavtatu 1891. godine. Slikarski studij završio je u Pragu kod Vlaha Bukovca. Najveći deo života proveo je u Pragu, a kraće vreme delovao je u Dubrovniku kao nastavnik crtanja. Posle drugog svetskog rata vratio se u domovinu. Živeo je i stvarao sve do svoje smrti u Dubrovniku. Izlagao je na mnogim izložbama u Beogradu, Zagrebu i Dubrovniku.

VLADIMIR LAMUT

Umro 7. aprila 1962.

Rođen je avgusta 1915. u Čatenu na Savi. Osnovnu školu je pohađao u rodnom gradu a gimnaziju od 1926. do 1935. u Novom Mestu. Godine 1936. odlazi u Zagreb gde se upisuje na Filozofski fakultet a zatim prelazi na Umetničku akademiju, koju završava 1941. godine. Za vreme okupacije bio je interniran u Italiju, jula 1942, i ostaje u logoru do kraja rata.

Posle oslobođenja vraća se u Ljubljanu i priključuje se Osvobodilnoj fronti. Slikao je po partizanskim bolnicama u Sloveniji i učestvuje u ekspediciji likovnih umetnika po terenima IV i V ofanzive. Godine 1946. prvi put je izlagao u Jakopičevom paviljonu u Ljubljani. Iste godine pohađa tečaj za fresku i temperu u Ljubljani i radi u Zavodu za zaštitu kulturnih spomenika Slovenije. Godine 1947. prelazi u Novo Mesto za nastavnika crtanja u realnoj gimnaziji.

Poznat je kao majstor grafike i akvarela. Izlagao je u svim većim kulturnim centrima naše zemlje i u više evropskih zemalja popularišući kroz svoje delo lepote rodnog kraja.

Jedan je od osnivača galerije u Kostanjevici na Krki.

Zora Petrović: KOMPOZICIJA

ZORA PETROVIĆ

Umrta 25. maja 1962.

Rođena je maja 1894 u Dobrici u Banatu u trgovačkoj kući. Osnovnu školu završila je u rodnom mestu a četiri razreda gimnazije u Pančevu. Rano se odlučila za slikarstvo i već 1912. godine dolazi u Beograd. Njeno školovanje na Umetničkoj školi prekida 1914. prvi svetski rat. Iste godine vraća se u Banat a zatim nastavlja školovanje na Akademiji u Budimpešti od 1914. do 1918. godine. Posle rata vraća se u zemlju i 1920. stupa u državnu službu kao nastavnik crtanja. Godine 1925. dobija jednogodišnje odsustvo i odlazi u Pariz.

Prvi put je izlagala na Jugoslovenkoj izložbi posle prvog svetskog rata, kasnije izlaže na svim značajnim izložbama u zemlji a imala je i veći broj samostalnih izložbi. Godine 1921. postaje član Udruženja likovnih umetnika.

U predgovoru kataloga povodom četrdesetogodišnjice umetničkog rada Zore Petrović, likovni kritičar Miodrag Protić piše: „... afirmativni, humanistički stav prema životu, kao da je odredio krug tema u njenom slikarstvu. Gotovo isključivo slika figuru, uglavnom žensku — ako se izuzme relativno mali broj mrtvih priroda. Pejzažom i enterierom koji kao motiv uz „Natur morte” gospodare u našoj likovnoj umetnosti — ona se gotovo i ne bavi. Žene iz naroda u narodnim nošnjama realizovane ili u monumentalnoj, ktitorskoj statičnosti sa naših fresaka ili grupisane oko stola sa vazom cveća: aktovi — u zlatnim tonovima okera, rubensovim oblinama već precvetalog tela: cveća koja se, istina odlikuju tišom melodijom i mirnijim osećanjem, — sve je stvarano sa ljubavlju, žarkom egzaltacijom, široko i poletno, ponekad čak brutalno — kao fizički obračun sa platnom i slikarskim materijalom, — bez zanatskog sitničarenja i intelektualne hladnoće”.

Bila je profesor na Akademiji likovnih umetnosti u Beogradu i dopisni član Srpske akademije nauka.

INFORMATIVNI BILTEN br. 6.

Centra za dokumentaciju i informacije
Saveza likovnih umetnika Jugoslavije

Odgovorni urednik:
BOGOMIL KARLAVARIŠ

Tehnički urednik:
ALEKSANDAR ŠIVERT

Članovi redakcije:
VOJIN STOJČIĆ, MIRJANA
KACAREVIĆ i MILICA STE-
VANOVIC

Adresa: Beograd, Terazije 26/II Tel. 21-871.

Stampa „FORUM” NOVI SAD, Vojvode Mišića br. 1.